

STERK IN VERANDERENDE OMSTANDIGHEDEN

COLOFON JAARVERSLAG
ENERGIEFONDS OVERIJSSSEL 2020

Uitgave   Energiefonds Overijssel
Vormgeving   Koudijs Communicatie
Tekst & productie   De Communicatie Consultant,
                                  Xerva Blom

Coverfoto: In 2020 verwierf het fonds de aandelen van zonnepark Bomhofsplas, het grootste drijvende zonnepark buiten Azië.

Fotografie en illustraties

Coverfoto ASN Bank

- 02 - 03   (van boven naar beneden, van links naar rechts) Blauwvinger Energie, Stichting OPO Hof van Twente, Enschede Energie
- 04 - 05   Koudijs Communicatie voor Energiefonds Overijssel, Triple Groen Overijssel
- 06   Univé, Provincie Overijssel
- 08 - 09   Illustratie Koudijs Communicatie
- 10 - 11   (van l naar r, van boven naar onder):
Aardwarmtecluster I KKP B.V., GroenLeven B.V., Dakstroom B.V., Enschede Energie, Coöperatie Notter Zuna, Aardwarmtecluster I KKP B.V., deWeerd Fotografie, Warmtebedrijf Hengelo, Maatschap Biogas I, Investeer in Energie B.V., Reggestroom B.V., Univé, OPO Hof van Twente, Dylan Perales voor Energiefonds Overijssel, Triple Groen Overijssel B.V. (2x)
- 12   GroenLeven B.V.
- 13   Kees de Vries, Marcel de Graaf Fotografie
- 14 - 15   ASN Bank
- 16   GroenLeven B.V.
- 18 - 20   Stichting OPO Hof van Twente
- 22   GroenLeven B.V.
- 24   Esther van der Wallen
- 25   Endona Projecten B.V., TenneT.
- 26   Enschede Energie
- 27   Illustratie Koudijs Communicatie
- 30   Reggestroom B.V., Esther van der Wallen.
- Achter   Cooll Sustainable Energy Solutions B.V., Triple Groen Overijssel B.V.

© 2021, Energiefonds Overijssel, Zwolle
CO₂-neutraal gedrukt op
100% gerecycled-papier

17

VOORWOORD 04

GEDEPUTEERDE
PROVINCIE
OVERIJSEL 06

MAATSCHAPPELIJK
RENDEMENT 2020 07

JAAROVERZICHT 08

HET JAAR IN
VOGELVLUCHT 10

INTERVIEW
BLAUWVINGER
ENERGIE 12

INTERVIEW OPO
HOF VAN TWENTE 17

BERICHT VAN DE RvC 22

LEI-F
VOL LOKALE
ENERGIE 26

KWALITEITS-
ONDERZOEK 2020 28

BERICHT VAN DE
ADVIESCOMMISSIE 30

WAT KAN
ENERGIEFONDS
OVERIJSEL VOOR
U BETEKENEN? 32

26

VOORWOORD

STERK IN VERANDERENDE OMSTANDIGHEDEN

Waar 2020 zich aanvankelijk aandiende als een regulier nieuw jaar pakte dit ook voor Energiefonds Overijssel heel anders uit dan verwacht. Door Covid-19 hebben we onze portefeuille intensief moeten monitoren afgelopen jaar, gelukkig zijn de door ons gefinancierde ondernemingen niet of zeer beperkt geraakt door de pandemie. We verwachten dat dit in 2021 zo blijft en hopen dat de maatregelen snel kunnen worden verlicht, zodat onze pijplijn met nieuwe projecten zich weer goed kan ontwikkelen.

Nieuwe investeringen en leningen

Ondanks de pandemie konden wij in 2020 in totaal 18 financieringen realiseren. Er werden 12 nieuwe leningen verstrekt en 6 nieuwe investeringen gedaan aan bestaande en nieuwe klanten van het fonds. Onze grootste investering was die in het zonnepark Bomhofsplas, het grootste drijvende zonnepark in Europa. Samen met een private investeerder en lokale energiecoöperatie Blauwvinger Energie verwierven we afgelopen zomer de aandelen in dit park, mede gefinancierd door ASN Groenprojectenfonds. Het park heeft een capaciteit van ruim 72.000 zonnepanelen en levert het sinds deze zomer groene stroom voor zo'n 7.200 huishoudens in en rondom Zwolle. De stad is daarmee meteen de hoofdstad van de drijvende zonneparken van Europa en Overijssel de koploper qua vermogen collectieve zonne-energie. Mooie resultaten die door goede samenwerkingen in ons netwerk tot stand kwamen. U kunt verderop in dit jaarverslag meer hierover lezen in het interview met Blauwvinger Energie.

Een nieuw financieringsinstrument speciaal voor Lokale Energie Initiatieven

Een ander voorbeeld van een mooie samenwerking met een duurzaam resultaat die in 2020 het licht zag is de LEI-F, een ontwikkelfinanciering en toegang tot expertise voor lokale energie initiatieven

die we in samenwerking met de provincie Overijssel en Natuur en Milieu Overijssel opgezet hebben. In mei konden we de LEI-F lanceren, richting het einde van het jaar waren de eerste twee financieringen een feit en konden de coöperaties Enschede Energie en Notter Zuna hun plannen voor zonne-energie verder uitrollen. Zo geven we een 'boost' aan de verdere ontwikkeling van duurzame energie in lokaal eigendom. Ook over het eerste jaar van de LEI-F kunt u verderop meer lezen.

Een sterk team in sterk veranderende omstandigheden

Ook wil ik het team van ons fonds hier een opsteker geven. We zagen elkaar opeens bijna niet meer in levende lijve en moesten in korte tijd qua werk een behoorlijke omslag maken. Ook het contact met initiatiefnemers en bezoeken aan onze projecten en evenementen werden vooral digitaal. Met creativiteit en slagkracht werd doorgewerkt om ook in 2020 onze bijdrage te kunnen leveren aan Overijssel op weg naar energieneutraal, met een goed resultaat.

Op wat we samen bereikt hebben in 2020 kunnen we behoorlijk trots zijn. Op naar 2021!

Anouk Blüm
Algemeen directeur
Energiefonds Overijssel

Gedeputeerde Tijs de Bree

VAN STEEDS MEER MARKTEN THUIS

Toen ik bijna twee jaar geleden aantrad als gedeputeerde, hadden wij als college een mooie ambitie met Energiefonds Overijssel. Het fonds moest breder inzetbaar worden, en oplossingen bieden voor meer opgaven in en gerelateerd aan de energietransitie. En dat is gelukt. In dit jaarbericht leest u hiervan de eerste ontwikkelingen en resultaten. Drie belangrijke ontwikkelingen wil ik hier graag uitlichten.

Er zijn in Overijssel enorm veel burgers die initiatieven opzetten om zelf duurzame energie op te wekken. En niets is frustrerender dan met je plan tegen muren aan te lopen van banken en overheden als het op financiering aankomt. Vanuit die gedachte is op 1 mei 2020 LEI-F van start gegaan. Een faciliteit binnen het Energiefonds die lokale initiatieven met kennis, begeleiding en financiering helpt om hun plan beter te maken. Totdat het daadwerkelijk kan worden uitgevoerd.

Een ander mooi initiatief dat door Energiefonds Overijssel in 2020 werd opgezet samen met verzekeraar Unive is het project Duurzame Zekerheid. Univé is de eerste verzekeraar die eigenaren helpt hun asbestdaken te verwijderen, en deze te vervangen door een nieuw dak met zonnepanelen. Zo wordt dubbele milieuwinst geboekt, en wordt de dakeigenaar verder geholpen. Daar gaan we in 2021 nog meer van horen. Wederom een mooi voorbeeld

van de bredere inzet van het fonds.

Tot slot zijn we bezig om Energiefonds Overijssel een belangrijke rol te geven in de ontwikkeling van warmtenetten. Nu vervliegt nog veel warmte van bedrijven of bijvoorbeeld rioolwaterzuiveringen. Dat is zonde, want die warmte kan worden gebruikt om huizen te verwarmen. Maar de netwerken die hiervoor nodig zijn komen moeizaam van de grond, omdat financiering vaak lastig is. De provincie heeft hiervoor nu een subsidieregeling, en bekijkt samen met het fonds of het in dit vraagstuk een bredere rol kan spelen dan nu het geval is.

Kortom: de energietransitie staat niet stil. En Energiefonds Overijssel beweegt mee om een oplossing te bedenken voor elke nieuwe uitdaging.

Tijs de Bree
Gedeputeerde Energie,
Milieu en Arbeidsmarkt
Provincie Overijssel

MAATSCHAPPELIJK RENDEMENT 2020

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de financieringen die in 2020 door Energiefonds Overijssel zijn verstrekt. Het maatschappelijk rendement van deze projecten is hierin ook opgenomen en is uitgedrukt in een effect van het aantal TJ (terajoule) per jaar opwekking van hernieuwbare energie dan wel besparing van energie. De provincie Overijssel heeft zich ten doel

gesteld om door besparingsmaatregelen het totale energiegebruik in de provincie te laten afnemen en de productie van duurzame energie te laten stijgen. Via het maatschappelijk rendement van de door ons gefinancierde projecten dragen wij bij aan de doelstelling van de provincie: 20% duurzame energie in 2030 en een energieneutraal Overijssel in 2023.

Overzicht financieringen in 2020				
Naam organisatie	Branche	TJ/jr.	Lening	Participatie/ converteerbare lening
Triple Groen Overijssel B.V.	Zon	48,48	€ 5.000.000	
Reggestroom B.V.	Zon	7,90	€ 769.250	
Aardwarmtecluster I KKP B.V.	Warmte	98,30	€ 8.500.000	
Investeer in Energie B.V.	Zon	73,20	€ 8.000.000	
PM Investment B.V.	Zon	28,00	€ 2.610.000	€ 142.100
Zonnepark PV3 B.V. (Bomhofsplas)*	Zon	220,70	€ 14.602.125	€ 2.904.216
Maatschap Biogas I	Biomassa	10,40	€ 1.000.000	
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Hof van Twente	Energiebesparing	2,70	€ 1.000.000	
Dakstroom B.V.	Zon	15,60	€ 1.373.839	
Condor Energy B.V.	Zon	34,80	€ 2.700.000	
Streekpellets B.V.	Biomassa	0,00		€ 250.000
Duurzame Ontwikkeling Enschede B.V.	Zon	103,90		€ 200.000
CONZ Duurzame Energie B.V.	Zon	72,90		€ 109.800
Totalen in 2020		716,88	€ 45.555.214	€ 3.606.116
Totaalbedrag uitgezet in 2020				€ 49.161.330

* Deze financiering bestaat uit drie leningen, een participatie en een converteerbare lening.

OMVANG HUIDIGE PORTEFEUILLE € 216.972.677

BIO
MASSA

13%

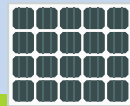
€ 27.704.732

ENERGIE
BESPARING

43%

€ 92.483.124

ZONNE
ENERGIE

36%

€ 78.876.164

WARMTE

5%

€ 11.444.025

OPSLAG &
INFRA-
STRUCTUUR

3%

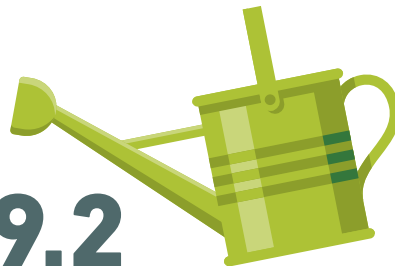
€ 6.464.591

Overige € 41. De portefeuille voor woningcorporaties, in bovenstaande overzicht onderdeel van Energiebesparing, bedraagt € 80 miljoen.

UITGEZET IN 2020

(incl. bouwdepots)

**€49,2
MILJOEN**

UITZETTINGEN

(per 31-12-2020)

**UITGEZET
€217,0
MILJOEN**

AANVRAGEN 2020

**76
NIEUWE
AANVRAGEN**

HISTORISCH UITGEZET

(incl. bouwdepots)
t/m 31-12-2020

**264,0
MILJOEN**

MAATSCHAPPELIJK RENDEMENT

4.137 TERAJOULE

59.506 HUISHOUDENS

Dit is vergelijkbaar met het aantal huishoudens van de gemeente Zwolle.

WERKGELEGENHEID IN OVERIJSEL

TIJDELIJKE ARBEIDSPLAATSEN

1.721

STRUCTURELE ARBEIDSPLAATSEN

184

NIEUWE LENINGEN

12

totale waarde € 45.555.214

NIEUWE PARTICIPATIES/INVESTERINGEN

6

totale commitment € 3.606.116

VERKOOP/EXIT

1

VERMINDERING VAN CO₂-UITSTOOT

CO₂

212.469 TON

In 2020 verwierf het fonds de aandelen van zonnepark Bomhofsplas, het grootste drijvende zonnepark buiten Azië.

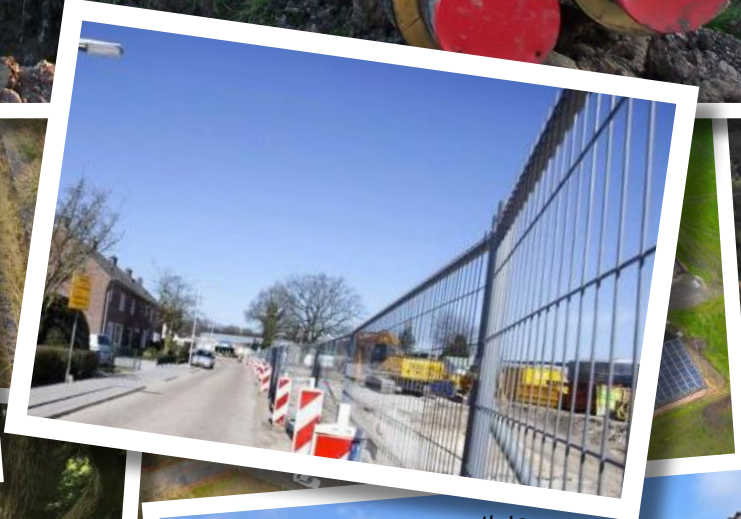
LEI-F: Schets van het zonnepark op de 'Zunasche heide'

Met de bouw van een tweede productieput komt Aardwarmtecluster KKP tegemoet aan de toenemende warmtevraag.

HET JAAR IN VOGELVLUCHT

Maatschap Biogas I realiseert een monovergister met een gasopwerkingsinstallatie.

De participatie in Streekpellets werd opgehoogd.

In juni ondertekenden wij de samenwerking met OPO Hof van Twente, om hun 8 basisscholen te verduurzamen.

LEI-F: Enschede Energie ontving een lening voor de ontwikkeling van duurzame zonne-energie projecten in en rondom Enschede.

Het fonds realiseerde een exit uit Warmtebedrijf Hengelo

De samenwerking met Triple Groen Overijssel werd verder uitgebreid met een 5e lening voor zonnepanelen voor agrarische ondernemers via een energievoorschot.

Leestijd 5 minuten

Bomhofsplas: Blauwvinger Energie

EEN ZONNIGE TOEKOMST TEGEMOET

Uit de in februari gepubliceerde Lokale Energie Monitor bleek dat de gemeente Zwolle en de provincie Overijssel koplopers zijn in 2020 als het gaat om collectieve zonprojecten, gerealiseerd door zonnecoöperaties.

Zwolle heeft zelfs het meeste gerealiseerde coöperatief vermogen. Dat komt doordat zonnepark Bomhofsplas, het grootste drijvende zonnepark buiten Azië, vorig jaar overging van bouwer GroenLeven naar de lokale coöperatie Blauwvinger Energie, met financiering vanuit ons fonds en een lening van het ASN Groenprojectenfonds. Een prestatie van formaat. Tijd voor een nadere kennismaking met Blauwvinger Energie, via een dubbelinterview met voorzitter Kees de Vries en projectleider Milou van Rijn.

Zo ontstond Blauwvinger

Blauwvinger Energie startte ooit als een groep Zwollenaren die als missie hadden het energiegebruik van Zwolle zo snel mogelijk te verduurzamen. Van Rijn: “We zijn vooral bezig geweest aan de opwekkant van energie, in samenwerking met inwoners en bedrijven. Daarnaast zijn we betrokken bij energiebesparing, energieopslag en de warmtetransitie. Ons belangrijkste kenmerk is dat we het vooral samen doen met anderen en de verbinding leggen. We hebben een goede relatie met de gemeente Zwolle en stemmen onze projecten en het gemeentelijk beleid zoveel mogelijk op elkaar af. Met het zonnepark op de Bomhofsplas zagen we een kans en hebben we

de gelegenheid gepakt, maar het is vooral mooi als er zo veel mensen mee kunnen doen, dan breng je energie echt dichtbij.” De Vries vult haar aan: “We werken vanuit het ‘Trias Energetica’ concept, energiebesparing is daarbij het belangrijkste punt, vervolgens kijken we hoe men zelf duurzame energie kan opwekken voor eigen gebruik, bijvoorbeeld met zonnepanelen op eigen dak. Wat er dan nog aan energie nodig is produceren we op een duurzame grootschalige manier, en dat alles dan zoveel als mogelijk in de eigen gemeente. Daar komen dan weer lokale, grootschalige energieprojecten uit voort met zon of wind. We zijn eigenlijk met ontzettend veel bezig.” Blauwvinger Energie heeft flink wat nieuwe energie kunnen we hieruit opmaken.

Het idee van Zwolse energie voor Zwollenaren

Maar een groot zonnepark op water overnemen van een grote bouwpartij, dat hadden ze nog niet eerder gedaan. Wanneer zagen ze deze kans en ontstond het idee om mee te dingen in het overnameproject op de Bomhofsplas? De Vries enthousiast: “Ja, dat was eigenlijk heel bijzonder: oorspronkelijk was het de bedoeling dat de bouwer GroenLeven het park Bomhofsplas zelf zou exploiteren, maar tijdens een telefonisch overleg kregen we

Kees de Vries
Bestuursvoorzitter
Blauwvinger Energie

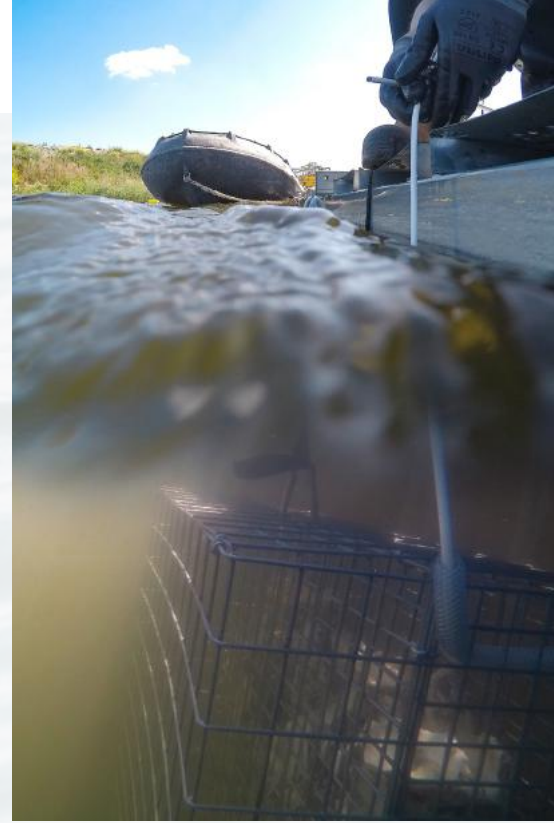
Milou van Rijn
Projectleider
Blauwvinger Energie

“Het Energiefonds dacht echt financieel innovatief mee over het lokale eigendom”

te horen dat het park na oplevering verkocht zou worden. Op onze vraag of wij ook mee konden bieden, was het antwoord ‘ja’, maar het was zo onverwacht dat we niet de middelen, partners en kennis hadden om dit zelf te kunnen realiseren. Een paar dagen daarvoor hadden we echter een uitnodiging van Energiefonds Overijssel gekregen voor een gesprek en een paar dagen later zaten we al met hen om tafel om deze kans te bespreken. Daarna zijn we samen de gesprekken met GroenLeven aangegaan. Deze samenwerking bleek cruciaal te zijn: als kleine lokale coöperatie zijn we geen partij tussen de andere gegadigden zoals verzekeraars en pensioenfondsen. Daar komt bij dat we met BayWa, de Duitse beursgenoteerde moedermaatschappij, moesten onderhandelen. Dankzij de positieve houding van GroenLeven/BayWa ten opzichte van lokaal coöperatief eigenaarschap en de steun van het Energiefonds is het gelukt.” Van Rijn:

“Wij wilden met Blauwvinger heel graag die verbindende rol pakken. Het leek ons fantastisch als we Zwolse energie voor de Zwollenaren konden produceren, energie die lokaal wordt afgenomen en die komt van lokale bronnen. Daarbij hadden we op deze manier ook een stem in de besluiten, en konden we samen sturen op hoe de energie van de Bomhofsplas verkocht zou worden. Dat de opbrengsten van het park niet buiten de stad gaan, bijvoorbeeld naar een buitenlandse investeerder.” De Vries valt haar bij: “Het is zo van belang dat energie die je lokaal opwekt ook lokaal gebruikt wordt en met lokale investeringen gefinancierd wordt. Samen de financiële en duurzame lusten en lasten dragen, dat is onze filosofie.” “En dat kun je niet alleen doen.”, vult Van Rijn hem aan. Ook hier zijn samenwerking en goede verhoudingen van cruciaal belang, zoals bijvoorbeeld met de gemeente en de provincie. De Vries onderstreept: “Je hebt goede verhoudingen met de politiek echt nodig, op allerlei verschillende niveaus, zowel met het ambtelijke apparaat als met partijen en met het college van bestuur. Dat is een must want daar worden veel zaken bepaald

en daar wilden we als Blauwvinger ook bij betrokken zijn. Het is een andere tak van sport, politici zijn anders dan bijvoorbeeld bewoners, maar wanneer je elkaar regelmatig opzoekt en op de hoogte houdt, dan helpt dat enorm.” Binnen een jaar was de overname van het zonnepark rond, een behoorlijk snel proces.

Het zonnepark opent deuren naar nieuwe mogelijkheden

Blauwvinger Energie is tot op heden de enige lokale coöperatie met zo'n groot zonnepark, dat maakt ze bijzonder. En dat merken ze ook. “Het park is nu een belangrijke basis voor Blauwvinger Energie, we hebben ermee bewezen dat we als lokale coöperatie zoiets aankunnen. We zorgen via Greenchoice voor groene stroom voor 7.200 huishoudens! Je komt hierdoor ook sneller aan tafel met andere partijen,” zegt De Vries. Van Rijn: “Ja, massa is kassa. We zien nu bijvoorbeeld doordat we zonnepark Bomhofsplas hebben, dat we ook mogen meepraten over de congestie op het elektriciteitsnet (congestie is overbelasting van het elektriciteitsnet en beperkt

de hoeveelheid elektriciteit die aangesloten kan worden op het net, red.) Omdat we een groot park bezitten wordt er anders tegen ons aangekeken. Dat is erg fijn.” Daarbij maakte het Zwolle meteen tot landelijke koploper op gebied van collectieve zonprojecten.

Meer lokaal eigendom via crowdfunding

Om het lokale eigendom nog meer te vergroten liep er vanuit Blauwvinger Energie eind 2020 een crowdfundingcampagne zodat Zwollenaren en andere geïnteresseerden een lening konden verstrekken aan het zonnepark, via het herfinancieren van een bestaande lening. Een spannende en interessante volgende stap. Van Rijn: “We zagen dat het in het begin hard ging, daarna langzamer en uiteindelijk kwam er een flinke eindsprint waarmee we ons streefbedrag van 1,1 miljoen euro ophaalden. De campagne heeft daarbij ook veel gedaan voor onze naamsbekendheid.” Het viel op dat in de campagne veel investeerders van buiten Zwolle kwamen, hebben ze daar een verklaring voor? Van Rijn: “Ja, binnenkort gaan we als volgende

stap certificaten uitgeven, waarmee we aandelen van het Energiefonds gaan overnemen, we hoorden dat mensen uit Zwolle daar liever op wachten. Deze geven meer een gevoel van eigenaarschap.” Een Zwolse inhaalslag gaat nog gemaakt worden dus.

Advies voor andere energiecoöperaties

Blauwvinger Energie heeft inmiddels een grote schat aan ervaring opgebouwd door dit project. Die wil ze graag delen met andere energiecoöperaties. De Vries heeft voor hen vele adviezen: “Wees proactief, grijp de kansen als ze voorbij komen en ga in gesprek met de gemeente en andere partijen die belangrijk zijn. Daarbij minstens zo belangrijk: zorg ervoor dat je een financiële partij zoals het Energiefonds achter je hebt staan, die bekijkt hoe realistisch de plannen zijn.” Van Rijn vult aan: “Hoe vroeger je in het project begint, hoe beter. Ja, je loopt meer risico dan, maar je hebt ook meer rendement. Daarbij, het levert je een langere aanlooptijd op om je project bekend te maken, en dat zorgt uiteindelijk voor meer lokale betrokkenheid.” De Vries ziet ook

vooral kansen bij de RES (Regionale Energie Strategie, red.): “Zorg dat je ook daar aan tafel zit. En zorg bij dit formaat projecten dat je hele goede partners aan boord hebt, een goede accountant, een goede marketing- en salespartner en intern veel goed ingevoerde mensen bij de leden.” Van Rijn benadrukt daarbij nog een keer de samenwerking en het netwerk: “Kijk goed in je netwerk wat er al aan kennis is en bekijk ook wie kent wie? Probeer niet alles zelf te doen. Zorg ervoor dat je de stem van de leefomgeving vertegenwoordigt, zo kun je, ook al ben je niet vanaf het prille begin betrokken, wel invloed uitoefenen op dingen, je staat namelijk ergens voor.” De Vries besluit tot slot: “Denk financieel vooral groot. Het is makkelijker om 10 miljoen euro te krijgen dan 10 duizend. Als je het niet gewend bent, dan schrik je van dit soort bedragen. Maar durf groot te denken en je maakt ook echt grotere slagen.”

Het Energiefonds als sterke partner en strategische meedenker

Wij zijn benieuwd of deze strategie bij ons fonds ook is toegepast. Van Rijn: “Ja, bij grote innovatieve ontwikkelingen is ook sprake van grote aankoopssommen. En dan moet daar een financiële partner bij die snapt wat een energiecoöperatie kan betekenen, de markt pikt dit nog niet op. En bij het Energiefonds schrokken ze niet van de grote bedragen.” De Vries vult haar aan: “Ja, en we merkten in het speelveld meteen hoe belangrijk het Energiefonds was, ze zijn een goede financiële partner die

“Eigenlijk zijn we op alle aspecten van de energietransitie bezig”

megawatt aan vermogen groene stroom aan 7.200 huishoudens en een CO2-reductie van ruim 13.660 ton per jaar op.

De toekomst is zonnig en brengt nog veel meer

Dat moet smaken naar meer. Het duo ziet de toekomst voor energieprojecten in lokaal eigendom dan ook zonnig tegemoet. Voor het project op de Bomhofsplas stelt De Vries als toekomst: “100% Zwols’ eigenaarschap.” En voor Blauwvinger Energie zelf? Ook daar barst het van de nieuwe plannen zegt De Vries: “Ja, we zijn al met andere projecten bezig en kijken naar onze rol in de warmtetransitie, bijvoorbeeld in een lokaal geothermieproject, daarbij kijken we met name naar de financiële en juridische bescherming van de afnemers. Maar ook hoe we meer daken kunnen voorzien van zonnepanelen, energieopslag en de rol van waterstof. Eigenlijk zijn we op alle aspecten van de energietransitie bezig.” Van Rijn vult aan: “Het is eigenlijk vergelijkbaar met zo’n schuifpuzzel, met een ontbrekend vlakje. Dat vlakje zorgt voor beweging, en dat is wat Blauwvinger Energie wil zijn. Wij zijn in de positie om beweging te brengen tussen partijen. Eigenlijk willen we vanuit lokale betrokkenheid de hele energietransitie bestrijken.” Dat lijkt ons een goed idee.

weet waar je op moet drukken als dat nodig is. De combinatie van het Energiefonds samen met ons als lokaal initiatief leverde hier een hele sterke partij op.” Ook prettig daarbij was dat Blauwvinger Energie met het fonds meteen kon doorpraten over de toekomst van het park. De Vries: “Het Energiefonds dacht echt financieel innovatief mee over het lokale eigendom van zoiets groots als dit zonnepark, hoeveel aandelen voor welk bedrag. Als zij straks gaan uitstappen en Blauwvinger Energie blijft, hoe doen we dat dan goed?” Van Rijn valt hem bij: “Het vertrouwen was er, dat voelden we, er werd in de juridische structuur meteen al geregeld dat er veel zeggenschap bij Blauwvinger Energie lag. Het fonds dacht mee vanuit onze positie, de energiecoöperatie is de blijvende partij, hoe kunnen we voor hen nu al dingen mogelijk maken.” De Vries: “We kregen meteen 60% van de aandelen, de intenties werden uitgesproken en er is vertrouwen in ons, plus wij mochten een bestuurder leveren.” Is er niets dan lof voor het fonds? Er blijken wel een paar tips en wensen te zijn. De Vries: “Het fonds zou ook open moeten staan voor

windenergie, maar dat is een politieke keuze van de provincie Overijssel. Ook kan de financiering van de ontwikkelfase van projecten beter: LEI-F is een stapje vooruit, maar kan beginnende initiatieven afschrikken vanwege de uitleg op de website over de constructie met een gezamenlijke ontwikkel BV.” We nemen het ter harte.

De maatschappelijke bijdrage van het zonnepark

Het wederzijdse vertrouwen resulteerde ook in een aanzienlijke maatschappelijke bijdrage. Gevraagd hiernaar stel De Vries: “Ik merk dat er nu een aantal krachten wakker gemaakt zijn die zeggen ‘we kunnen dit samen’ en investeerders geven aan: mooi dat ik zo mijn geld lokaal kan wegzetten.” Van Rijn vult aan: “Blauwvinger Energie heeft hierdoor een gezicht en positie gekregen, je wordt serieus genomen. Daarbij gaat het verhaal over energie lokaal opwekken en ook lokaal gebruiken hierdoor veel meer leven, heb ik gemerkt. Er is een gevoel ontstaan van ‘hier moet iedereen aan meedoen.’” Daarbij levert het park met haar 72.000 panelen en 27.3

Leestijd **5 minuten**

OPO Hof van Twente

BASISSCHOLEN OP WEG NAAR ENERGIETRANSITIE

Afgelopen juni gingen wij een samenwerking aan met Stichting Openbaar Primair Onderwijs (OPO) Hof van Twente om acht basisscholen van Stichting OPO in de gemeente Hof van Twente te verduurzamen. Met een lening van één miljoen euro vanuit het fonds verduurzamen de scholen in een periode van twee jaar hun gebouwen. Ruim een half jaar verder spreken wij met directeur-bestuurder Jasper Kok over de voortgang van dit bijzondere project.

Waarom verduurzamen?

We zijn allereerst benieuwd hoe het idee om de scholen te verduurzamen ontstaan is. Kok vertelt: "Ik ben bij dit bestuur begonnen in december 2018, en een van de eerste dingen waar je dan naar kijkt zijn de financiën. Ik was erg verbaasd om te zien dat de scholen zoveel uitgaven aan gas en elektriciteit. Een behoorlijke kostenpost. Toen dacht ik: De rente is zo laag, kunnen we geen goede financiering krijgen voor een oplossing om de energiekosten omlaag te krijgen?" Een bestuurlijke en ook heel praktische reden, echter dat blijkt niet de grootste motivatie. Juist het ideaal om een duurzame bijdrage te leveren aan de mindset van de toekomstige volwassenen dreef Kok om dit plan ook door te zetten. Hij zegt hierover: "Iedereen heeft tegenwoordig de mond vol over verduurzamen, maar wie gaat het ook echt doen? Ik vind het belangrijk dat de in totaal ruim 1000 leerlingen van onze scholen elke dag in aanraking komen met verduurzaming. Via zonnepanelen, via een laadpaal, via de ledverlichting, zo wordt verduurzaming vanzelfsprekend. En zo zou het ook verder de maatschappij in moeten gaan. Als schoolbestuurder kan ik op deze manier een steentje bijdragen in het opvoeden van de volgende generatie."

Doorrekenen en financieren

Een mooi en nobel streven, maar hoe kom je van ideaal naar de praktijk? Voor Kok was het best een zoektocht, maar hij startte met twee belangrijke zaken, het doorrekenen en de financiering. Kok: "Allereerst heb ik contact gezocht met een engineeringbedrijf (Enervisie), om de verschillende situaties te laten doorrekenen voor ons. We waren vanwege de hoge energiekosten immers op zoek naar welke maatregelen de meeste besparing en verduurzaming op zouden leveren. Toen we dat bedrijf gevonden hadden kwam de volgende stap, hoe gaan we dit financieren?" En dat bleek nog niet zo eenduidig en makkelijk. Kok vervolgt: "We zijn gestart bij Schatkistbankieren. Maar hier konden we geen lening krijgen, omdat de scholen in de gemeente (Hof van Twente) niet volledig doorgedecentraliseerd zijn, dit is trouwens maar bij enkele primair onderwijs schoolbesturen het geval. De gemeente is verantwoordelijk voor nieuwbouw, maar de schoolbesturen zijn sinds 2015 zelf verantwoordelijk voor het onderhoud en voor verduurzaming van de scholen. Daarna hebben we contact gezocht met de gemeente, maar dat bleek te lastig om daar een garantstelling voor financiering bij de BNG te krijgen. En toen werd ik getipt door de een

Jasper Kok
Directeur-bestuurder
Stichting OPO
Hof van Twente

“We wilden verduurzaming voor al onze scholen en leerlingen.”

extra slinger kreeg. Kok lacht een beetje als we hem hiernaar vragen. “Ja, manieren om de luchtkwaliteit te verbeteren, dat geldt niet als verduurzamingsmaatregel. Dat is iets wat mij wel verbaasd heeft in de discussie over duurzaamheid. Omdat de machines die dit regelen niet energiezuinig zijn. Maar, het is wel goed voor de volksgezondheid. Wat ik geleerd heb is dat het begrip duurzaam vrij interpreteerbaar is. Maar we nemen de ventilatie ondanks dat mee op een aantal scholen. “Het laat zien dat met 8 verschillende gebouwen dit project echt om maatwerk vraagt. Kok: “Ja, we hebben echt maatwerk gedaan, want we hebben een gloednieuwe school waar we echt integraal konden investeren in de duurzaamheid, bij twee andere scholen komt er een warmtepomp. Per schoolgebouw kijken we wat er nodig is, wat we kunnen doen en ook wat het meeste opbrengst heeft. Daarnaast is de zichtbaarheid ook belangrijk, de leerlingen en hun ouders moeten ook meekrijgen wat het doet. Dus komen er op elk gebouw zonnepanelen en verbeteren we op

energiecoach bij de gemeente dat de provincie Overijssel hier een prachtig initiatief voor had.” Dat initiatief bleek Energiefonds Overijssel te zijn, waar het verduurzamen van dit maatschappelijk vastgoed uitstekend in de doelstelling paste.

Verduurzaming voor alle scholen

Inmiddels is het project ruim een half jaar verder en is de verduurzaming van de verschillende scholen in volle gang. Ook dat bleek geen ‘one-size-fits-all’ traject te zijn. Kok vertelt hierover: “Van de 8 scholen zijn er 4 die minder dan 50 leerlingen hebben. Dit zijn echte buurtschapsscholen, met een sociale functie voor en een behoorlijke impact op het buurtschap. Natuurlijk was er discussie over wat daarmee moet gebeuren. Want je vraagt je af of dat wel rendabel is. Maar de sociale component is ook ontzettend belangrijk. We hebben ervoor gekozen om hen ook mee te nemen in deze verduurzamingsslag om ook daar de kosten omlaag te brengen. Natuurlijk zit daar een risico

aan. Maar we wilden verduurzaming voor al onze scholen en leerlingen.” Op het moment van interviewen zijn de grootste twee projecten bijna klaar, liggen er twee aanbestedingen voor een grotere en een kleinere school en worden de hele kleine scholen als groep aanbesteed. Ook vinden er gesprekken plaats met de buurtschappen om waar mogelijk samen te investeren. Kok verwacht dat over een jaar alle scholen verduurzaamd zijn.

Scholen verduurzamen is maatwerk

Voor het fonds was dit project ook bijzonder omdat dit de eerste keer was dat we maatschappelijk bedrijfsvastgoed financierden wat niet bestond uit één gebouw. Welke maatregelen zijn er getroffen juist omdat dit scholen waren? Week dat af van wat er normaliter bij verduurzaming van vastgoed gedaan wordt? Zo was er veel te doen de afgelopen jaren over de luchtkwaliteit in scholen, een discussie die mede door de Covid-19-pandemie nog een

iedere school isolatie en installeren we ledverlichting. Rendement en zichtbaarheid zijn echt leidend geweest in dit project.”

Constructieve en positieve samenwerking

We vragen Kok naar de voorbeeldfunctie van zijn project. Zou deze werkwijze ook een optie zijn voor andere gebouwen of kantoren met een maatschappelijke functie, en een voorbeeld van hoe dit proces aan te pakken? Kok knikt instemmend: “Ja absoluut. Ik denk dat het zeer interessant is voor andere scholen om de berekening te doen. Maar ik denk wel dat het zaak is om de verschillende partijen eerst gelijkgesteld te krijgen hierover.

Niet meer alleen maar roepen dat we willen verduurzamen maar ook de koe bij de horens vatten over hoe dit te financieren.” Voor Kok en zijn bestuur was het pionieren en dat was niet altijd even makkelijk. “Het is voor ons wel echt een enorme zoektocht geweest, van aankloppen bij partijen die allemaal van goede wil zijn, maar ons door zo veel regelgeving niet konden helpen, dat werkt wel demotiverend.” Toen hij bij Energiefonds Overijssel terecht kwam veranderde dat gelukkig. “Daarom was het Energiefonds ook een verademing. De begeleiding met de aanvraag door jullie investmentmanager was fantastisch. Hij heeft ons echt stap voor stap meegenomen in het proces. Het

ging allemaal heel constructief en positief. En dat terwijl het project voor jullie ook nieuw was”, aldus Kok. Een tip heeft hij ook voor het fonds, mede ingegeven door zijn zoektocht: “Het was fijn geweest als er meer afstemming zou zijn geweest tussen de verschillende financieringsmogelijkheden. Nu deden wij ontzettend veel eigen uitzoekwerk en dat kost veel tijd. Het had ons geholpen als we vanuit de provincie aangereikt hadden gekregen welke financiering geschikt was. De financiering van het Energiefonds staat nu los van bijvoorbeeld de ELENA-subsidies en los van het Startup in Residence programma voor energie innovaties. Dat kun je meer integreren,

“De bijdrage aan een duurzame mindset bij onze ruim 1.000 leerlingen, de toekomstige volwassenen, is flink.”

bijvoorbeeld door een loket waar je naast de tip om naar het Energiefonds te gaan meteen advies krijgt over andere mogelijkheden. “ We nemen zijn woorden ter harte.

Een gids voor andere scholen met verduurzamingsplannen

Maar graag zou hij voor andere scholen en instellingen een gids willen zijn, zodat zij niet het wiel helemaal opnieuw moeten uitvinden. Kok zegt hierover: “We zouden graag een voorbeeld zijn voor anderen, ik wil daarvoor ook graag meehelpen qua PR, omdat ik denk dat het kan, wat dat betreft is onderwijs ook een redelijk veilige sector, je weet wat je budgetten zijn.” Andere scholen hebben zich nog niet gemeld bij hem, Kok vermoedt wat koudwatervrees. “Ik heb het idee dat er angst is bij schoolbesturen voor zoiets als externe financiering, terwijl het uiteindelijke resultaat naast kostenbesparing ook zoveel extra’s

oplevert voor wat je je leerlingen kunt meegeven op gebied van milieu en klimaatverandering.” Maar kijkend naar de lange termijn wil hij de scholen wel alvast een tip meegeven. “Als je verduurzamingsmaatregelen treft, bijvoorbeeld de installatie van een warmtepomp om je schoolgebouw energieneutraal te kunnen maken, is dat kostentechnisch interessant op korte termijn, de energiekosten gaan omlaag. Wat wel belangrijk is om daarbij mee te nemen is dat je onderhoudskosten daarbij wel omhoog kunnen gaan. Vanwege de geavanceerde technische installaties die bij verduurzaming komen kijken is intensiever onderhoud nodig, en het is wel goed om dat in je berekeningen mee te nemen.”

Een duurzame mindset bij de leerlingen

Minstens zo belangrijk om te weten is wat het straks oplevert, aan het einde van het project. Kok stelt: “Het is goed om te verduurzamen, juist ook voor het wereldbeeld van leerlingen. Als we straks hiermee klaar zijn hebben we voor 85% mogelijk gemaakt wat er kan qua verduurzaming. Met onze duurzame scholen leveren we een maatschappelijk rendement van 2,7 TeraJoule per jaar. Nee, dat zijn geen

megagrote getallen. Ik denk dat in wat we meegeven aan de leerlingen de eigenlijke maatschappelijk bijdrage zit en dat daarmee de uiteindelijke besparing ook vele malen groter kan zijn. Dat kunnen we nu niet meten, maar de bijdrage aan een duurzame mindset bij onze ruim 1000 leerlingen, de toekomstige volwassenen, is flink. Hun kijk op de maatschappij verandert hopelijk mede hierdoor, ze worden grootgebracht met andere ideeën over energie en duurzaamheid. Dat werkt denk ik straks door in de keuze voor een elektrische auto of een duurzaam huis. Daarom laten wij op school ook via de monitoren zien hoe het real-time gaat met het energieverbruik. Als een kind het licht uitdoet in de klas ziet hij meteen wat dat doet. En we hebben dit ook verankerd in ons wetenschaps- en techniekonderwijs.”

Al met al is het verhaal van Kok er eentje van hoe idealen groeikracht kregen zonder daarbij het rendement uit het oog te verliezen. Er staat straks een nieuwe generatie klaar in Hof van Twente voor wie nieuwe energie niet meer nieuw is, en dat is in onze ogen pure winst.

A photograph of a sunset over a city skyline. The sun is low on the horizon, casting a warm orange glow. In the foreground, a large array of solar panels is visible, with some panels reflecting the sunset light. The sky is filled with soft, colorful clouds.

Bericht van de raad van commissarissen

KLIMAATVERANDERING WACHT NIET

2020, een bijzonder jaar wat we ons nog lang zullen herinneren en waar we misschien ook snel afscheid van willen nemen. Er gebeurde bij Energiefonds Overijssel in 2020 een hoop, ik neem u graag mee in een bijzonder jaar.

Afscheid en welkom in de rvc

Als raad van commissarissen kwamen we in 2020 in totaal 4 maal bijeen, ten tijde van de coronaepidemie werden dit digitale vergaderingen. Ook overlegden wij tweemaal met de adviescommissie van het fonds. Graag bedank ik hier collega Jan Paul van Soest, wiens tweede termijn als lid rvc in oktober 2020 ten einde liep. Zijn kennis en kunde op het gebied van duurzaamheid zorgden voor levendige discussies tijdens onze vergaderingen. En gelijk een warm welkom aan ons nieuwe rvc-lid Ben Voorhorst, met wie u verderop in dit verslag nader kennis kunt maken. Wij zijn blij zo'n autoriteit op gebied van energie en tevens Overijsselse 'local' in ons midden te begroeten.

Pieter van Geel
voorzitter
raad van commissarissen
Energiefonds Overijssel

2020: het coronajaar en een bredere scope van het fonds

Ook voor ons was 2020 een spannend jaar, spannend wat deze epidemie voor het fonds en haar financieringen zou gaan betekenen. Gelukkig lijkt de invloed ervan op de korte termijnresultaten van het fonds mee te vallen. Op de wat langere termijn is dat nog lastig te zeggen, en ook onzeker nog. Nu houden investeerders niet van onzekerheid, maar waar we wel zeker van zijn is dat klimaatverandering niet zal wachten totdat de coronapandemie voorbij is. 2021 wordt een 'uitdagerend' jaar,

“2021 wordt een ‘uitdagerend’ jaar, zoals dat in termen van het bedrijfsleven heet”

zoals dat in termen van het bedrijfsleven heet. 2020 was ook het jaar waarin in goed overleg met de provincie Overijssel, onze aandeelhouder, langzaam maar zeker de discussie over de scope van het fonds en het beoogde rendement gevoerd werd. De gemeenschappelijke basis werd gevonden in het realiseren van maximaal maatschappelijk rendement. Het op een andere manier bijdragen aan het oplossen van marktimperfecties, kan consequenties hebben voor de rendementseisen waar het fonds aan moet voldoen.

Energieneutraal Overijssel in 2050

Je zou het zo kunnen formuleren: het doel van het fonds blijft hetzelfde; bijdragen aan de energietransitie in Overijssel en daarmee aan het beperken van de CO₂-uitstoot, het verbeteren van het innovatieklimaat en de vergroting van de werkgelegenheid in de provincie. Maar de instrumenten om die doelen te bereiken worden getoetst aan de huidige omstandigheden, zodat het fonds ook de komende jaren optimaal bij kan dragen aan 20% nieuwe energie in 2023 en een energieneutraal Overijssel in 2050.

In oktober 2020 verwelkomden wij een nieuw lid in onze raad van commissarissen. Ter introductie stelden wij hem zeven vragen, maak hier kennis met Ben Voorhorst, geboren Raaltenaar en als je het ons vraagt een man vol nieuwe energie.

Wie is Ben Voorhorst?

Ik ben geboren en getogen in Overijssel, maar na de middelbare school vertrokken naar Wageningen. Daar heb ik Landbouwtechniek en Informatica gestudeerd. Na mijn studie in de informatica aan de slag gegaan bij twee softwarebedrijven en sinds 1995 werkzaam geweest in de elektriciteitssector. Bij SEP en TenneT initieel vanuit de informatica en marktontwerp nauw betrokken geweest bij het opzetten van de geliberaliseerde energiemarkt. Hoe kun je bedrijven en consumenten laten kiezen voor een leverancier, waarbij achter de schermen de energie op de juiste wijze afgerekend wordt? Want de consument kan wel met één prijs per jaar te maken hebben, achter de schermen heeft de elektriciteit elk uur een andere waarde. En enorm betrokken geweest bij het opzetten van verduurzaming van de elektriciteitsproductie. Vanuit TenneT heb ik CertiQ opgezet, CertiQ geeft Garanties van Oorsprong voor duurzame elektriciteit uit. Ook heb ik zorggedragen voor de opzet en uitkering van de MEP-subsidies (voorloper van SDE). In 2006 ben ik lid geworden van de raad van bestuur van TenneT en heb ik altijd de operationele verantwoordelijkheid gehad. Vanuit de raad van bestuur ben ik nauw betrokken geweest bij het bouwen en beheren van het elektriciteitsnet en actief geweest in de Europese organisatie. Daar heb ik 4 jaar in het bestuur gezeten en ben ik 2 jaar de president geweest van ENTSO-E. De laatste 4 jaar was ik ook nauw betrokken bij het ontwikkelen en uitwerken van het klimaatakkoord en heb ik leidinggegeven aan de systeem-tafel. Hoe kun je het elektriciteitssysteem goed laten functioneren met al die zonne- en windenergie, en ook als straks de wind niet waait en we geen kolen- en gascentrales willen gebruiken?

Hele leuke vraagstukken. Sinds 1 januari jl. heb ik de verantwoordelijkheid overgedragen aan mijn opvolger.

Wie zijn mensen die u beïnvloed hebben met betrekking tot carrière en persoonlijkheid?

Uiteraard hebben mijn ouders sterke invloed gehad op mijn persoonlijkheid. Zij hebben mij geleerd om vooral niet te snel te oordelen. Wat je ziet is meestal niet het hele verhaal, dus zorg dat je wat breder zicht hebt alvorens te oordelen en te handelen. Ook politieke leiders als Lubbers en Merkel spraken mij enorm aan: no nonsens maar ook bereid om compromissen te sluiten, maar wel besluiten te nemen. Daardoor ben ik wel iemand geworden die probeert oplossingen te vinden door te verbinden en zelf vooral onafhankelijk te blijven.

Wat brengt u mee naar de raad van commissarissen van het Energiefonds?

Vanuit mijn ervaring heb ik ruim zicht op de energietransitie en alles wat daarbij komt kijken. Maar ook mijn ervaringen met overheden. Vanuit TenneT heb ik heel veel contacten gehad met de overheid. De landelijke overheid, met name het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, als beleidsmaker en als toezichthouder. En ook de overheid als aandeelhouder, want het ministerie van Financiën is de aandeelhouder van TenneT. In internationale context de Europese commissie als wetgever en beleidsmaker, maar ook als subsidieverstrekker. En uiteraard met gedeputeerden van diverse provincies in het kader van inrichtingsvraagstukken gerelateerd aan de energietransitie.

Hoe is de eerste kennismaking met het fonds u bevallen?

Goed. Dat begon al met de sollicitatiegesprekken: open, vriendelijk, to-the-point en professioneel. Wat je merkt is dat de mensen allemaal iets hebben met de energietransitie en dat ze die verder willen helpen. En dat ze vervolgens bevlogen aan dat onderwerp willen bijdragen. Maar bovenal zijn het leuke mensen. Ik heb inmiddels ook de eerste officiële vergadering meegemaakt. Via Teams, het werkt, is efficiënt, maar nou niet de meest leuke manier van inwerken.

Zijn er projecten die door het Energiefonds gefinancierd worden die u al kent? En hoe kijkt u tegen deze projecten aan?

Ja! Bij de eerste stukken die ik toegestuurd kreeg voor de vergadering kwam ik erachter dat ik al bij één van de projecten op bezoek geweest was. Dat was van Endona het zonnepark in Heeten. Endona doet ook mee in pilots om regelbaar vermogen aan te bieden aan TenneT, en vanuit mijn verantwoordelijkheid bij TenneT heb ik daar kennis gemaakt met de ontwikkelingen en de toekomstvisie. Niet alleen een zonnepark exploiteren, maar ook kijken naar de energieopslag in een batterij en samenwerken met een hele wijk voor het sturen van het energieverbruik. En dat vanuit een brede participatie van bewoners: dat is de toekomst.

U bent een geboren Raaltenaar, wat is uw visie op de energietransitie in de provincie?

Als eerste positieve opmerking toch wel de visionaire aanpak vanuit de provincie om een groot gedeelte van de opbrengsten uit de verkoop van de Essent aandelen te gebruiken via Energiefonds Overijssel om de verduurzaming in de provincie vooruit te helpen. Dat is echt de daad bij het woord voegen. Verder heb ik het beeld

dat de provincie consciëntieus omgaat met verduurzaming. Een duidelijk beleid uitstippelen, dat breed ondersteunen, waaronder via het Energiefonds, en waar nodig open staan voor bijstelling. En als ik Overijssel bekijk in het landelijke speelveld, dan heeft Overijssel niet de moeilijkste opgave, maar pakt het de uitdaging wel voortvarend op. In Overijssel vind je een goeie mix van mogelijkheden voor de opwek van duurzame energie, voldoende bedrijvigheid om ook daadwerkelijk duurzame energie te gebruiken (zowel voor bijvoorbeeld de gebouwde omgeving als ook voor bedrijven) en daarmee een behoorlijk gebalanceerde situatie van de uitdagingen.

Zijn er dingen die u hier nog aan toe zou willen voegen?

Dat ik met veel plezier en vertrouwen uitkijk naar de verdere ontwikkelingen van de verduurzaming in Overijssel en in het bijzonder de rol en bijdrage van Energiefonds Overijssel. Ik heb alle vertrouwen in de professionele en betrokken medewerkers van de organisatie. En nu maar hopen dat we snel van de Covid-19-maatregelen afkomen en weer mensen in levenden lijve kunnen ontmoeten die bevlogen bezig zijn met de energietransitie.

Ben Voorhorst
lid raad van
commissarissen
Energiefonds Overijssel

DE LEI-F ZIT VOL LOKALE ENERGIE

Lokale energie-initiatieven (LEI's) zijn belangrijke spelers bij de energietransitie in Overijssel. Mede dankzij de inzet van deze initiatieven maken we langzamerhand de omslag van fossiele naar duurzame energie. Bovendien geven ze vorm aan de ambitie van Overijssel om minimaal 50% van de duurzame energie-opwek in eigendom te laten zijn van de lokale gemeenschap.

Om de LEI's te helpen om van plan naar uitvoering te komen is in mei 2020 de LEI-F (Lokale Energie Initiatieven-Faciliteit) gelanceerd. De LEI-F speelt in op de behoeftes van lokale energie-initiatieven in hun ontwikkelfase en voorziet in toegang tot financiering en expertise. In dit filmpje wordt de werking van de LEI-F nader toegelicht.

Eerste twee financieringen een feit
Overijssel kent inmiddels zo'n honderd lokale initiatieven voor het duurzaam opwekken en besparen van energie. Eind 2020 werden de eerste twee financieringen vanuit de LEI-F verstrekt. De coöperaties Enschede Energie en Notter Zuna brengen met deze lening hun duurzame energieplannen naar een volgende fase. Wij vroegen ze naar hun ervaringen.

Duurzame energieprojecten in en rondom Enschede

Enschede Energie ontving een lening van 200.000 euro om de kosten te dekken die gemaakt zijn voor de ontwikkeling van duurzame (vooral zon) energie projecten in en rondom Enschede. De coöperatie legde hiervoor zelf ook 24.000 euro in. In de nieuw opgerichte BV Duurzame Ontwikkeling Enschede (DOE BV) wordt nu gewerkt aan de ontwikkeling van 3 beoogde zonnenvelden, met een totale capaciteit van circa 12 megawatt in het buurtschap Zuid Esmarke. De zonnenvelden leveren hiermee straks stroom voor ruim 3.000 huishoudens.

Een zonnenveld op de 'Zunasche Heide'

De lening aan Coöperatie Notter Zuna bedroeg 109.800 euro, door de coöperatie zelf aangevuld met 12.200 euro. De coöperatie is enthousiast over de financiering: "De LEI-F is een ontwikkel financiering waarmee we plannen kunnen maken, offertes op kunnen vragen en verdere financiering kunnen zoeken." Dat moment is voor hen nu aangebroken. Vanuit de BV CONZ Duurzame Energie ontwikkelen ze een zonne-energieproject in de buurt van Notter-Zuna, met een zonnenveld van 9,7 megawatt op de 'Zunasche Heide'. Dit levert straks zonne-energie voor ruim 2.000 huishoudens.

Blijven inspelen op de behoeftes van lokale energie initiatieven

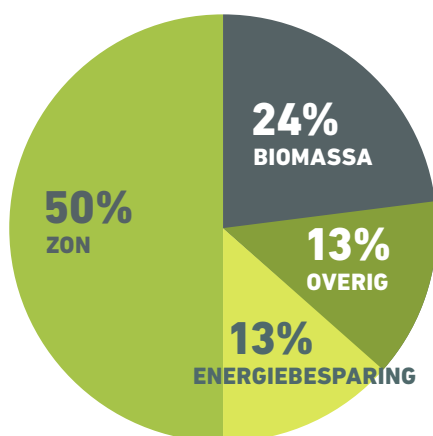
De LEI-F speelt in op de behoeftes van lokale energie-initiatieven in hun ontwikkelfase, zo blijkt uit de ervaringen van onze financieringen en het feit dat veel LEI's afgelopen jaar aanklopten bij de LEI-F. Het project is een pilot voor een periode van een jaar, wij hopen dat we deze faciliteit na 2021 kunnen verlengen. Zo stellen we ook in de komende jaren lokale energie-initiatieven in staat een bijdrage te leveren aan de energietransitie in Overijssel.

Meer weten over de LEI-F?
www.energiefondsoverijssel.nl/leif

Klanttevredenheidsonderzoek 2020: METEN, WETEN

Eind 2020 voerden wij een klanttevredenheidsonderzoek uit onder door het fonds gefinancierde organisaties en projecten. De meeste organisaties die meededen aan het onderzoek zijn actief in de sector zon, gevolgd door de sector biomassa, energiebesparing en tot slot de overige sectoren. We zijn aangenaam verrast door de resultaten van dit onderzoek, gemiddeld scoort het fonds een 8. Een cijfer dat ons trots stemt. Lees hier wat onze klanten over ons zeggen.

**In welke energie sector is uw bedrijf/
project grotendeels actief?**

“Helder en transparant. Prettig in de communicatie. Wij kunnen biogas projecten in Overijssel laten financieren door EFO. Banken stappen daar niet snel in.”

Algemene resultaten zijn positief

Energiefonds Overijssel heeft een klanttevredenheidsenquête verstuurd in december 2019 met over het algemeen een erg positief resultaat. De toegevoegde waarde van EFO komt duidelijk naar voren namelijk, EFO financiert meer risicovolle en innovatieve projecten die anders niet gerealiseerd zouden worden. Dat doet EFO door maatwerk toe te passen waar nodig, het doel van het project centraal te stellen in de structurering, en helder, transparant, en proactief te communiceren. Als algemene opmerking werd geconstateerd dat het jammer was dat windprojecten niet gefinancierd konden worden. De meeste respondenten (88%) gaven aan in de toekomst een vergelijkbare dienst van EFO af te nemen en 100% gaf aan EFO aan te raden aan iemand anders.

“Het doel van het project staat centraal; dit maakt dat de partijen allemaal dezelfde kant opkijken. Banking issues worden vanuit die doelstelling aangepakt.”

Resultaten (achtergestelde) leningen

Alle klanten gaven aan in het algemeen tevreden te zijn met hun (achtergestelde) lening met een gemiddelde score van 8 voor de onderstaande voorwaarden.

Met name de omvang en looptijd voldeden aan de eisen van de klant terwijl de rente in sommige gevallen als hoog werd ervaren. Suggesties voor verbetering van het leningproduct betroffen dan ook voornamelijk een verlaging van de rente. Daarnaast werd een suggestie gedaan om de looptijd van de lening met betrekking tot een biogasleiding los te koppelen van de SDE looptijd van 12 jaar.

Aflossingsschema	7,9
Rente	5,6
Looptijd	8,6
Omvang	9,0

“Koppel de looptijd van een lening m.b.t. een biogasleiding los van de SDE periode van 12 jaar”

EN VERBETEREN

Resultaten participaties

Alle klanten gaven aan in het algemeen tevreden te zijn met hun participatie met een gemiddelde score van 8 voor de

onderstaande voorwaarden. Zowel het exittraject, de voorwaarden en de omvang kregen een gemiddelde score tussen de 7 en 8.

De enige suggestie voor verbetering was dat de due diligence eis kon worden herzien naar aanleiding van het Investeringsreglement.

Exittraject	7,5
Voorwaarden	7,5
Omvang	8,4

“Is ervaren als zeer professioneel en taylor made naar behoefte.”

Resultaten proces & service

Alle klanten gaven aan in het algemeen tevreden te zijn met het financieringsproces en de dienstverlening van EFO met gemiddelde score van 8 voor onderstaande factoren. Met name de service en ondersteuning van het team en de doorlooptijden werden positief ervaren. Suggesties voor verbetering waren een stappenplan creëren om het proces duidelijker te maken, en in een klein aantal gevallen was de ervaring dat er te veel informatie werd opgevraagd. Daarnaast zouden het aanvraagformulier en de informatie op de website eventueel verder verbeterd kunnen worden.

Service en ondersteuning van het team	8,9
Doorlooptijd van de aanvragen	8,6
Duidelijke aanvraagformulieren	7,8
Inzichtelijke aanvraagprocedure	8,0
Informatie op de website	7,8
Soort en hoeveelheid informatie	7,5

“Wellicht zou er minder informatie opgevraagd kunnen worden.”

“Zeer faire uitvraag.”

Actiepunten ter verbetering

De volgende acties zullen worden genomen om het product en de dienstverlening van EFO verder te verbeteren:

- + EFO Aanvraagformulier verduidelijken
- + Stappenplan op EFO website plaatsen
- + Informatielijst bijhouden en met de klant delen tijdens aanvraagfase
- + Eind 2021 nogmaals een enquête sturen

“Is ervaren als constructief, betrokken en openstaand voor suggesties voor verbetering tijdens het proces.”

Bericht van de adviescommissie

INVESTEREN EN UITBREIDEN, JUIST NU

Om effectief marktperfectionen te kunnen blijven oplossen en de energietransitie optimaal te kunnen faciliteren, is het van belang de voorwaarden voor financiering van Energiefonds Overijssel af te (blijven) stemmen op de vraag uit de markt en de wensen van (potentiële) klanten. In dat kader verkent de provincie - in overleg met het fonds - de mogelijkheden voor optimalisatie. Wij kijken uit naar de uitkomst van dit traject.

Verder zijn in 2020 een aantal business-development projecten uitgevoerd, waarmee knelpunten in de financieringsmarkt zijn aangepakt en is de LEI-F faciliteit in het leven geroepen, een faciliteit waarmee ontwikkelingsfinanciering aan energiecoöperaties kan worden verstrekt. Dit heeft - na wat vertraging in de opstart - een positieve invloed gehad op het aantal financieringen, met name op het gebied van het stimuleren van lokale initiatieven.

Blijven investeren

Energiefonds Overijssel is ooit opgericht om imperfecties in de energiemarkt op te lossen en de energietransitie in de provincie optimaal te kunnen faciliteren. Vanuit de adviescommissie zagen we in het afgelopen jaar dat je overeind blijft wanneer je flexibel kunt inspelen op de veranderingen in de markt. Goed om te zien dat het fonds bleef door investeren ondanks Covid-19 en dat ze extra aandacht

heeft kunnen geven aan haar portefeuille via intensieve monitoring.

Effectiever energiebeleid en flexibiliteit

Daarnaast zijn dit jaar beleid en financiering beter op elkaar aangesloten doordat het programma Nieuwe Energie Overijssel (NEO) van de provincie en de financiële instrumenten van het fonds beter op elkaar afgestemd zijn. Het energiebeleid van de provincie is daarmee effectiever geworden. Er wordt binnen de provincie en Energiefonds Overijssel gewerkt om dit in 2021 en de jaren daarna nog effectiever te maken, om zo goed te kunnen inspelen op de waterstofeconomie en andere ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie. We zien het nieuwe jaar met vertrouwen tegemoet en zien uit naar alle duurzame energieontwikkelingen en naar nieuwe ondernemingen en projecten die dan ons pad zullen kruisen en bijdragen aan de energietransitie.

Jean-Pierre Sweerts
Voorzitter
Adviescommissie
Energiefonds Overijssel

Portefeuilleoverzicht per 31 december 2020

Naam organisatie	Energiesoort	Participaties	Leningen			Totaal
			Convertible	Junior	Senior	
Aardwarmtecluster I KKP B.V.	Warmte				8.444.025	8.444.025
ABC-KROOS B.V.	Overige	535.000				535.000
Agro Energie Hardenberg B.V.	Biomassa			1.850.000		1.850.000
BeGreen Overijssel B.V.	Biomassa	246.001				246.001
Bio KKP B.V.	Biomassa	1.200.000			2.658.320	3.858.320
Biogas Netwerk Twente	Biomassa				1.462.500	1.462.500
Boeren met Zon B.V.	Zon				330.949	330.949
Broekhuis Koegas B.V.	Biomassa				837.500	837.500
Brouwer Biocentrale B.V.	Biomassa	1.200.001			2.090.000	3.290.001
BTG Bioliquids B.V.	Biomassa	987.486				987.486
Condor Energy B.V.	Zon				2.670.297	2.670.297
Cogas Duurzaam B.V.	Biomassa				971.666	971.666
CONZ Duurzame Energie B.V.	Zon		109.800			109.800
Cool Sustainable Energy Solutions B.V.	Energiebesparing		840.590			840.590
Coöperatieve Vereniging 'Lutten Levert' U.A.	Zon				1.080.972	1.080.972
Duurzaam Energiebedrijf Enschede	Zon				994.022	994.022
Duurzaam Ontwikkelmaatschappij Enschede B.V.	zon		200.000			200.000
Dakstroom B.V.	Zon				1.373.839	1.373.839
Endona Projecten B.V.	Zon				2.041.899	2.041.899
Energiecoöperatie Rijssen U.A.	Zon				1.000.000	1.000.000
EPS Zwolle B.V.	Zon				3.588.891	3.588.891
Gemeente Almelo	Energiebesparing				213.750	213.750
Groengas Kampen B.V.	Biomassa				855.311	855.311
Groengas Twenterand B.V.	Biomassa				1.153.447	1.153.447
Investeer In Energie B.V.	Zon				8.000.000	8.000.000
Maatschap Biogas I	Biomassa				1.000.000	1.000.000
N.V. Deventer Ontwikkelingsmij Sportcomplexen	Energiebesparing				722.878	722.878
NTP Energie B.V.	Energiebesparing				1.200.000	1.200.000
Opgewekt Duurzaamheidsfonds Overijssel B.V.	Zon				2.045.000	2.045.000
OrangeGas Overijssel B.V.	Opslag & Infra			275.000	1.033.590	1.308.590
PM Investment B.V.	Zon	235.054			4.738.899	4.973.953
Pure Energie Zon - Vroomshoop B.V.	Zon				1.710.000	1.710.000
PV Energie Finance Holding B.V.	Zon	771.431			7.306.583	8.078.014
PV Energie Finance Holding II B.V.	Zon	1.453.471				1.453.471
R.K. Woningstichting Ons Huis	Energiebesparing				7.105.000	7.105.000
Rc Panels B.V. en Rc Panels Holding B.V.	Energiebesparing			1.425.000		1.425.000
Reggestroom B.V.	Zon				769.250	769.250
S4 Ancillary Services I B.V.	Opslag & Infra	2.600.001			2.556.000	5.156.001
Slim Opgewekt Overijssel B.V.	Zon	250.001				250.001
Solease Overijssel B.V.	Zon	191.381			1.815.350	2.006.731
St Wetland Wonen Groep	Energiebesparing				2.370.000	2.370.000
St. Wonen Delden	Energiebesparing				540.000	540.000
St. Woonconcept	Energiebesparing				2.290.000	2.290.000
Stichting DeltaWonen	Energiebesparing				8.300.000	8.300.000
Stichting Hogeschool VIAA	Energiebesparing				4.502.633	4.502.633
Stichting Openbare Primair Onderwijs Hof van Twente	Energiebesparing				1.000.000	1.000.000
Stichting Mijande Wonen	Energiebesparing				3.680.000	3.680.000
Stichting Viverion	Energiebesparing				3.570.000	3.570.000
Stichting Welbions	Energiebesparing				17.860.000	17.860.000
Streekpellets B.V.	Biomassa	432.468			1.092.500	1.524.968
Triple Groen Overijssel B.V.	Zon				7.420.611	7.420.611
WDP N.V.	Zon				2.493.336	2.493.336
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Warmte				3.000.000	3.000.000
Waterlinzen-IP B.V.	Overige	41				41
Waterschap Vechtstromen	Biomassa				11.000.000	11.000.000
Wocozon Nederland B.V.	Zon				2.304.210	2.304.210
Woningabonnement Overijssel B.V.	Energiebesparing	10.000	81.273		2.400.000	2.491.273
Woningcorporatie Salland Wonen	Energiebesparing				3.860.000	3.860.000
Woningstichting de Woonplaats	Energiebesparing				8.010.000	8.010.000
Woningstichting Domijn	Energiebesparing				10.750.000	10.750.000
Woningstichting Openbaar Belang	Energiebesparing				1.800.000	1.800.000
Woningstichting Rentree	Energiebesparing				2.920.000	2.920.000
Woningstichting SWZ	Energiebesparing				5.382.000	5.382.000
Woonbedrijf Ieder1	Energiebesparing				1.650.000	1.650.000
Woonconcept Energie B.V.	Zon				1.690.260	1.690.260
Zonnepark PV3 B.V.	Zon	82.905	2.821.311	14.602.125		17.506.341
Zonneweide Hessenpoort B.V.	Zon				5.034.320	5.034.320
Impairments/Voorzieningen		(1.217.469)			(900.000)	(2.117.469)
Totaal		8.977.771	4.052.974	18.152.125	185.789.807	216.972.677

Hebben uw duurzame plannen een financiële injectie nodig?

“De gasgestookte adsorptiewarmtepomp die wij als Cooll hebben ontwikkeld is dé duurzame opvolger voor bestaande CV-ketels. Onze oplossing is voorbereid op de transitie naar groen- of waterstofgas en biedt hetzelfde comfort met een enorme besparing op het gasverbruik en reductie van CO₂. Het Energiefonds was de 1e investeerder van Cooll en bracht ons meer dan geld alleen. Door hun financiering konden we versnellen, staat het eerste systeem inmiddels ‘live’, konden we een betere organisatiestructuur neerzetten en het maakte de weg vrij voor toetreding door andere financiers.”

Stefan van Uffelen, Cooll Sustainable Energy Solutions B.V.

Heeft u als ondernemer plannen om uw vastgoed in Overijssel te verduurzamen? Of om uw energie innovatie verder te ontwikkelen? En bent u hiervoor op zoek naar financiering? Dan kan Energiefonds Overijssel wellicht iets voor u betekenen.

20% nieuwe energie in 2023 en een energieneutraal Overijssel in 2050, daar werkt Energiefonds Overijssel aan. Door participaties in, of het verstrekken van leningen en garanties aan, ondernemingen die bezig zijn met energiebesparing, productie van hernieuwbare energie en technologische innovatie op dit gebied.

Uw bedrijfsdak als energieproducent door zonnepanelen? Uw innovatief energieproduct of oplossing naar de markt brengen? Er zijn legio mogelijkheden om uw idee voor verduurzaming met onze financiering tot uitvoering te brengen.

Interesse? Bel Jessica Bestebroer op 06 - 51 406 442 of mail op jessica.bestebroer@energiefondsoverijssel.nl

**Energie
Fonds
Overijssel**

**financiert de
energietransitie**

www.energiefondsoverijssel.nl